

Jan Brandsma (66) en Thomaske Stoffelsma (56) runnen al 31 jaar samen met Sybren Hartmans (92) de maatschap de Kompenije in de Drachtstercompagnie. Werken met aandacht en afstemming is dagelijkse kost voor ze. Een inkijkje in de wereld van Jan en Thomaske. | Tekst: Afke Huitema

“Je moet er wel blijven hoor”, zegt Thomaske, semi tegen mij, terwijl Jan ‘Henkie’ liefdevol bij zijn hals kriebelt, “het blijft wel een stier. Hij kan zo een onverwachtse beweging maken en dan heeft-ie je.” (#3,6) Ik zie dan wel een lieflijk tafereeltje hier voor mij, met Jan die Henkie kriebelt, maar wat ik niet zie is hoe Jan en Thomaske zich innerlijk afstemmen op het dier. Ik zie zelf gewoon een groot en imposant dier, met een schattige naam Henkie.

Hoe is het allemaal begonnen? Lang, lang geleden, het lijkt wel een sprookje, in de Wereldwinkel in Sneek, sprak Jan Thomaske voor het eerst aan. Ze hadden elkaar al gespot in de biowinkel, maar in de Wereldwinkel raakten ze voor het eerst aan de praat. Jan was 27 en Thomaske 18 jaar. Ging het over de tahin, of over het weer? Het belangrijkste is dat de vonk oversloeg en ze een jaar later in Italië zaten. Daar was geen Tinder voor nodig.

“Ik zat toen een beetje op een dood spoor”, zegt Jan terwijl hij een boterham smeert aan de keukentafel. “Ik had de HAS gedaan en dacht: ‘Dit is het niet, maar wat dan wél?’ Ik las het blad *Vruchtbare Aarde*, dat toen nog bij de Biodynamische Vereniging hoorde, en zag een advertentie van een BD-bedrijf in Italië, Umbrië om precies te zijn.” Hij dacht: ‘Ik moet zo ver mogelijk weg.’ Jan schreef, en ging.

Thomaske volgde niet lang daarna.

“De holistische visie van de antroposofie sprak ons meteen aan”, vertelt Thomaske. Ze ontdekten dat de spirituele kant hiervan ook heel concreet was en in Italië deden ze de ervaring op hoe het wordt toegepast in de praktijk van de BD-landbouw. “De dag begonnen we altijd met een stuk uit het werk van Steiner. Het wordt ons tot op de dag van vandaag steeds duidelijker hoe de antroposofie eigenlijk precies aansluit bij datgene waar wij in onze tijd naar op zoek zijn.”

‘Vol’ van de kennis die ze hadden opgedaan, zochten ze daar een boerderij om te starten. “Maar dat was nog niet zo gemakkelijk”, verzucht Thomaske. “Je komt er niet zo makkelijk tussen.” Het was een rijke ervaring in Italië, die vier jaren, maar blijkbaar moesten ze toch ergens anders zijn.

Hun zoektocht bracht hen terug naar Nederland, naar Elsloo bij Appelscha. “Toen we tien melkkoeien wilden kopen, kwamen we in contact met Sybren, een boer in Drachtstercompagnie die wilde stoppen.” Zo togen ze erheen. “De allereerste keer weet ik nog zo goed”, zegt Thomaske terwijl ze mijmert en naar een punt in de lucht kijkt. Ik stel me voor hoe ze het weer voor zich ziet, hoe ze zich voelde, wat ze rook. “Herkenning, dat was het. Het voelde

Afstemmen op koeien en natuurwezens

‘Wij zijn nog struikelende kleuters hierin’

‘Wakker zijn’ en aandacht hebben is ‘er zijn’ om de ander waar te nemen. Je verliezen in de ander, om weer terug te komen bij jezelf. Het is een voortdurende pendelbeweging.

thuis. De plek voelde vol mogelijkheden”, zegt ze. Ze gingen eigenlijk alleen 10 koeien halen, maar ze vonden een nieuw thuis. Een plek die hen droeg. Ze bleven niet meteen, eerst gingen de koeien nog mee naar Elsloo, en na een jaar van verkenning, ontmoeting en afstemming, gingen de koeien met Jan en Thomaske naar ‘huis’.

Ze gingen in maatschap met Sybren, de oude boer. Zonder slag of stoot ging ‘het nieuwe samenwerken’ niet, maar langzamerhand kregen ze vertrouwen in elkaar. “We hadden natuurlijk tijd nodig om elkaar te leren kennen”, zegt Thomaske, “en om ook zelf in onze kracht te gaan staan.”

Als Jans wekker gaat, vraagt hij zich af: ‘Hoe ga ik vandaag met mijn koeien om? Wat willen ze eigenlijk? Wat neem ik waar?’ Hij vertelt: “In mijn omgaan met de koeien merk ik dat het alles uitmaakt welke innerlijke houding ik aanneem. Hoe mijn gevoelens en intenties of zelfs gedachten zijn, die hebben meteen hun uitwerking. Ze pikken dat direct op (#1,2). Ik praat ook veel tegen de koeien. Hoe de intonatie is, daar reageren ze op.”

“Voor mij is het nodig om in mijn binnenwereld te kijken, heb ik gemerkt. Mezelf afvragen: ‘Ben ik rustig? Of juist niet, en hoe komt dat dan? Of zit me iets dwars wat ik misschien ga afreageren op de koeien?’ Om helder te krijgen hoe dat allemaal werkt in mezelf is een ontdekkingsreis op zich. Want pas als ik mijn binnenwereld redelijk op orde heb, kan ik echt aandacht hebben voor mijn omgeving (#3).”

Wauw, die opmerking is goud, en geldt eigenlijk voor alles en iedereen, bedenk ik. Niet al-

leen voor boeren met hun dieren, maar voor ieder mens, in praktisch álles.

“Natuurlijk is het celgetal ook belangrijk, en of er gemaaid moet worden of niet, maar met welke intentie doe ik dingen, dát is waar het om gaat. Dát hebben we niet geleerd op school. Hoewel dit nu wel van deze tijd is, en noodzakelijk, willen we écht stappen maken richting een menswaardige samenleving met vrije mensen. We staan nog maar in de kinderschoenen hiermee.” Jan praat gepassioneerd en gebaart met zijn handen.

“Met afreageren ben je geen ‘vrij mens’”, vervolgt hij. “Vrij van spoken en demonen. Die liggen op de loer, het niet-zelf. Als je even ‘niet wakker’ bent, dan kun je erdoor worden ‘gepakt’. Het is de bedoeling dat je op je eigen pad blijft, je eigen weg, je eigen zelf. Er wordt geprobeerd ons daarvan af te houden, en het antroposofische is hierin mijn oefenveld. Door met de landbouw bezig te zijn, kan ik dit oefenen. Kan ik bewust worden. En tegelijkertijd met die eigen ontwikkeling, probeer ik het bedrijf te ontwikkelen. We proberen de grond vruchtbaar te maken, en een zo hoog mogelijke kwaliteit te leveren met balans in het bedrijf. Er zitten zoveel kanten aan, allemaal in het kader van de ontwikkeling van de aarde en de mens. Zo vind ik de uitspraak ‘mens worden aan de landbouw’ ontzettend treffend.”

Ondertussen komen twee dochters binnen, ze hebben net een emmer bramen geplukt. Pannen worden gepakt, om ze meteen te wassen en op het vuur te zetten.

“Wat ik ook soms doe is contact maken met natuurwezens. Ze begroeten, en bedanken voor hun aanwezigheid en arbeid (#4,8). Ik heb begrepen dat ze heel erg graag gezien willen worden en met ons samenwerken. Laatst ging ik met de maaimachine naar een perceel waar veel bloemen stonden. Er fladderden honderden vlinders en insecten (Jan gebaart weer uitgebreid met zijn handen). Je kon voelen dat de natuurwezens volop aanwezig waren. Ik zette de trekker uit en stapte uit om me te verontschuldigen. Hoewel ik vrij zeker wist dat ze zouden begrijpen dat er nu eenmaal wintervoer nodig is.”

“Ik probeer dit afstemmen door de dag heen te doen, maar dat lukt nog niet altijd. Je moet er de tijd voor nemen. Als een koe een uierontsteking heeft, fluister ik haar toe dat ze zichzelf kan helen (#6). Er is hier echt nog een wereld te winnen, we zijn nog struikelende kleuters hierin”, zegt hij lachend.

De dochters schuiven aan aan tafel, en mengen zich in het gesprek. Noralie (28): “Je gaat natuurlijk wel eens ‘op’, in de dagelijkse dingen. ‘Opgaan’, alsof je weggaat bij jezelf. Je treedt buiten jezelf.” Jan vult aan: “Buiten jouw tegenwoordigheid van geest. En dat is niet slecht. Het is juist goed. Het is een vorm van afstemming.” Noralie vervolgt: “Ik ben er om de ander (bijvoorbeeld een deelnemer – bij de Kompenije hebben ze zes deelnemers) waar te nemen, en me te verliezen in jou, om vervolgens weer terug te komen bij mezelf.”

Hedwig (26) vult aan: “Als je echt luistert, ben je niet bezig met jezelf, niet met hoe

vlnr, dochter Hedwig, schoondochter Geerte, Jan en Thomaske

je moet antwoorden, of wat je moet antwoorden. Je kunt je echt verbinden met het wezen van de ander, maar ook bijvoorbeeld de koe. Als je bij jezelf blijft (#5), kún je je niet in haar verplaatsen. Dus je móet wel buiten jezelf gaan.”(#6,7)

Daar hebben we met zijn allen aan de keukentafel niets meer aan toe te voegen.

‘Wakker zijn’ en aandacht hebben is ‘er zijn’ om de ander waar te nemen. Je verliezen in de ander, om weer terug te komen bij jezelf. Het is een voortdurende pendelbeweging. Ik moet denken aan de veelgehoorde kreet deze tijd: ‘Blijf bij jezelf.’ Maar eigenlijk, als ik het zo hoor, wil ik helemaal niet bij mezelf blijven. Ik wil bij die ander zijn, om weer ‘voller’ bij mezelf terug te komen (#5,6).

Zo fiets ik in ieder geval van het erf: ‘voller’, en met het serene beeld van een tevreden (al is dit wellicht projectie) Henkie.

De Kompenije, Drachtstercompagnie

Bedrijfsgegevens:

- ▶ De Kompenije (in 1991 kreeg de boerderij deze naam, toen Jan, Thomaske en Sybren samen gingen werken en het bedrijf van EKO naar Demeter ging)
- ▶ Thomaske en Jan werken hier samen met hun zoon Manuel en zijn vrouw Geerte, en hun dochter Hedwig
- ▶ Totale omvang bedrijf: 60 ha:
 - 55,3 ha grasland – agrarisch natuurbeheer
 - 4 ha graan, waarvan 2 ha gerst, 2 ha baktarwe
 - 0,7 ha tuinderij
- ▶ Kaasmakerij, bloemen, boerderijwinkel
- ▶ 3 dagen per week dagbesteding met 6 jongvolwassenen
- ▶ 50 melkkoeien, waarvan 75% Fries-Hollands en 25% andere rassen, 1 stier, 20 stuks jongvee; 4 geiten; 20 kippen; 1 haan; 6 bijenvolken; 1 poes en 1 konijn!
- ▶ Kaas-/groenteverkoop aan: Hofweb, hun eigen boerderijwinkel, en een winkel in Drachten.